

OSTEOSARKOM

Brošura za roditelje



Uvod

Kancer je bolest koja se manifestuje nekontrolisanim rastom ćelija koje mogu napasti ostala tkiva i organe. Osteosarkom je najčešći oblik kancera kostiju i najčešće zahvata kosti oko koljena. Osteosarkom se može proširiti i na druge djelove tijela, najčešće na pluća. Češće se javlja kod djece i tinejdžera nego kod odraslih. Informacije u ovoj brošuri mogu vam pomoći da saznate više o ovoj vrsti bolesti. Bolje razumijevanje vam može dati osjećaj kontrole, a rad sa zdravstvenim timom će vam pomoći da izaberete najbolju njegu za vaše dijete.

SADRŽAJ:

1. Uzroci nastanka bolesti
2. Šanse za preživljavanje
3. Simptomi
4. Pretrage
5. Liječenje
6. Period nakon liječenja

1. Uzroci nastanka bolesti

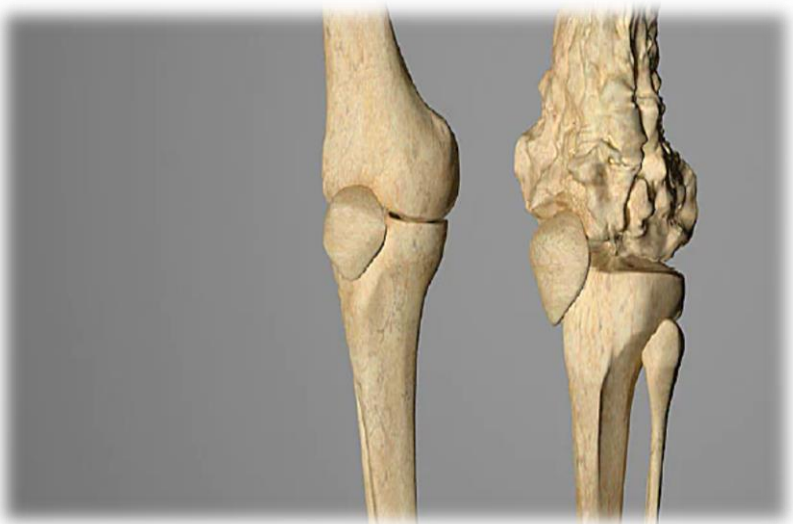
Naše tijelo je sačinjeno od bilion ćelija, grupisanih zajedno da bi formirali tkiva i organe kao što su mišići, kosti, pluća i jetra. Geni unutar svake ćelije govore joj da raste, radi, podijeli se i umre. Obično naše ćelije prate ova uputstva i ostajemo zdravi. Ali, ponekad se uputstva u nekim ćelijama pomiješaju i ćelije se ponašaju nenormalno.

Grupe kostiju i hrskavice čine naš skelet. Kost štite organe u tijelu i daju mu strukturu i oslonac. One čuvaju i oslobađaju minerale (poput kalcijuma i magnezijuma) koji su važni za naše tijelo. Krvne ćelije se čuvaju u koštanoj srži. Srž je mekan, sunđerasti materijal koji ispunjava većinu kostiju. Hrskavica pokriva krajeve kostiju, sprečava trljanje kostiju i djeluje kao jastuk. Ćelije kostiju ili hrskavice ponekad se mijenjaju i više ne rastu i ne ponašaju se normalno. Ove promjene mogu dovesti do benignih tumora kao što su osteohondroma ili hondroma. Benigni tumori nisu kancerogeni. Ali, u nekim slučajevima promjene na ćelijama kostiju ili hrskavice uzrokuju kancer kostiju- Osteosarkom. Ne postoji određen uzrok kancera kostiju, ali neki faktori povećavaju rizik od njegovog razvoja. Neka djeca mogu razviti kancer bez ikakvog faktora rizika, dok druga imaju neke od tih faktora, ali ne dobijaju kancer. Faktori rizika za kancer kostiju mogu biti:

- prethodni tretman zračenjem u ranom uzrastu
- poremećaj kostiju, kao što su Pagetova bolest, fibrozna displazija ili osteogeneza imperfekta
- nekancerozni tumori kostiju (osteohondroma ili hondroma)

- genetsko stanje, kao na primjer, retinoblastom ili Li-Fraumenijev sindrom
- prethodni tretman hemioterapijom u ranom uzrastu

Povreda kostiju ne uzrokuje kancer kostiju. Ponekad doktor otkrije kancer kostiju kada ispituje ili liječi osobu iz nekog drugog razloga, kao što je povreda koja ne zarasta ili bol koji ne nestaje.



2. Šanse zapreživljavanje

Šta da očekujem? Može li se moje dijete izliječiti? Prognoza je najbolja procjena doktora o tome kako će kancer uticati na vaše dijete i kakav će odgovor dati liječenje. Doktori razmatraju mnoge faktore, uključujući:

- vrstu, stadijum i stepen bolesti
- mjesto tumora i da li se proširio
- godine, pol i cjelokupno zdravlje

Čak i uz sve ove informacije, doktoru i dalje može biti vrlo teško da tačno kaže šta će se dogoditi. Situacija svakog djeteta je različita i vaš doktor je jedina osoba koja može dati prognozu.

Pitajte ga o faktorima koji utiču na prognozu i šta oni znače za vaše dijete.

3. Simptomi

Simptomi mogu biti sledeći:

- bol ili osjetljivost u kosti ili zglobu
- bol koja ne prolazi i koja se noću pogoršava
- otok ili kvrga na kosti
- problemi sa pomjeranjem bolnog područja
- kost koja se lomi bez poznatog razloga

4. Pretrage

Proces dijagnostikovanja kancera može izgledati dug i frustrirajuć, naročito što ponekad drugi zdravstveni problemi mogu izazvati neke iste simptome.

Doktor mora biti siguran da nema drugih mogućih razloga za zdravstveni problem. Doktor će uraditi jedan ili više od sledećih testova za postavljanje dijagnoze.

Snimanje kostiju

Rendgen, ultrazvuk, skeniranje kostiju, MRI ili CT skeniranje služe da se detaljnije pregledaju tkiva, organi i kosti. Pomoću ovih snimaka, može se vidjeti veličina tumora i da li se proširio. Ova snimanja su bezbolna i nije potrebna anestezija.

Biopsija

Biopsija je obično potrebna za postavljanje definitivne dijagnoze kancera. Čelije se provjeravaju pod mikroskopom. Ako su čelije kancerogene, uradiće se dodatna ispitivanja kako bi vidjeli koliko brzo rastu. Postoji mnogo načina za biopsiju. Za biopsiju jezgrene igle, doktor ubacuje iglu kroz mali usjek na koži da uzme jedan ili više uzoraka tkiva sa tumorom. Doktor može koristiti ultrazvuk ili CT za pomoć u vođenju igle do pravog mjesta. Lokalni anestetici su sredstva koja reverzibilno i privremeno blokiraju prenos nadražaja u perifernim nervima.

Hirurška biopsija

To je operacija uklanjanja dijela ili cijelog tumora koji treba pogledati pod mikroskopom. Ovo se može uraditi sa lokalnim anestetikom ili pod opštom anestezijom. Vrsta anestezika određuje se u zavisnosti od toga gdje je tumor i koliko je duboko u tijelu.

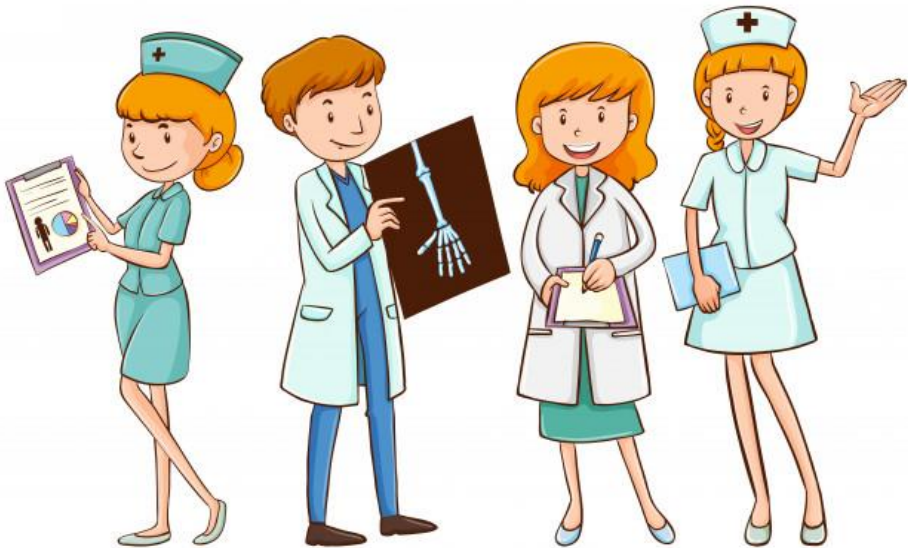
Biohemijska analiza krvi

Kod nekih vrsta karcinoma kostiju, biohemijska analiza krvi može pokazati da li postoje abnormalni nivoi nekih enzima.

Enzim je protein koji ubrzava određene hemijske reakcije u tijelu.

Dalje ispitivanje

Doktor može naručiti više testova kako bi se utvrdilo da li se rak proširio i da pomogne u planiranju liječenja.



5. Liječenje

Zdravstveni tim lekara posmatra zdravlje vašeg djeteta i vrstu, stadijum i stepen kancera kako bi preporučio najbolje tretmane za njega. Nakon urađenih pretraga odmah se pristupa liječenju. Razgovarajte sa doktorom ako ste zabrinuti ili imate pitanja. Za liječenje raka kostiju može se primjeniti jedan ili više sledećih tretmana:

Hirurgija

Odluka o operaciji zavisi od veličine tumora i gdje se nalazi. Tokom operacije, tumor i neka zdrava tkiva uklanjaju se oko tumora. Operacija se radi pod opštom anestezijom. Dijete može ostati u bolnici nekoliko dana ili duže nakon operacije.

Operacija

Ona je često glavni tretman kancera kostiju. Često je moguće ukloniti kancerozni dio kosti i zamijeniti ga sa koštanim kalemom (koristeći kost iz drugog dijela tijela ili od davaoca) ili vještačkom kosti (implantat). Doktori će izbjegavati potpunu amputaciju uda, ali ponekad je to neophodno. Vrsta hirurgije zavisi od niza faktora specifičnih za vaše dijete. Hirurški tim razgovaraće o različitim vrstama operacije sa vama. Poslije operacije, dijete možda može imati bol, infekciju ili otek. Ovi neželjeni efekti su obično privremeni i mogu se kontrolisati.

Hemioterapija

Hemioterapija koristi lijekove za liječenje raka. Ljekovi za hemioterapiju mogu biti u obliku tableta ili se daju intravenozno. Hemioterapija djeluje na sve ćelije koje se dijele, što znači da djeluje na ćelije kancera ali takođe i oštećuje neke zdrave ćelije. Iako zdrave ćelije mogu da se oporave tokom vremena, vaše dijete može iskusiti

neželjene efekte svog liječenja, poput mučnine, povraćanja, gubitka apetita, afti u ustima, gubitka kose ili povećanog rizika od infekcije. Hemioterapija se može davati nakon operacije da uništi sve preostale ćelije raka ili umjesto operacije ako se tumor ne može ukloniti.

Terapija zračenjem

Kod zračenja spoljašnjim snopom, pažljivo se usmjerava snop zraka na tumor. Zračenje oštećuje ćelije na koje snop djeluje - i ćelije karcinoma i normalne ćelije.

Neželjeni efekti zračenja

Zavise od toga koji dio tijela prima zračenje. Dijete se može osjećati umornije nego obično, imati povećan rizik od infekcije ili se mogu desiti neke promjene na koži (koža može biti crvena ili osjetljiva) na mjestu gdje je tretman dat. Terapija zračenjem može se primjeniti nakon hemioterapije i prije ili poslije operacije. Ponekad se koristi umjesto hirurške intervencije kada operacija nije moguća.

Klinička ispitivanja

Klinička ispitivanja testiraju nove načine za liječenje raka, kao što su novi lijekovi, vrste tretmana ili kombinacije tretmana. Prije primjene nove terapije, dobićete informacije o sigurnosti i efikasnost novih pristupa koji će pokazati da li bi trebalo da postanu široko dostupni. Pitajte doktora ako su dostupna klinička ispitivanja jer i to bi mogla biti opcija liječenja za vaše dijete. Klinička ispitivanja mogu biti od koristi kako za vaše dijete tako i za buduće pacijente.

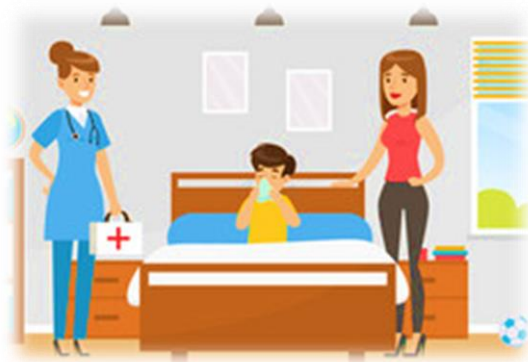
Komplementarne terapije

Komplementarne terapije, na primjer, masažna terapija ili akupunktura, koriste se zajedno sa konvencionalnim tretmanima karcinoma, često da pomognu ublažavanju napetosti, stresa i drugih

neželjenih efekata liječenja. Oni ne liječe sam rak. Potrebno je više istraživanja da bi se znalo da li su ove terapije efikasne i kako funkcionišu. Ako razmišljate o komplementarnoj terapiji, naučite koliko možete o njoj i razgovarajte o tome sa doktorima. Moguće je da terapija može uticati na druge tretmane ili rezultate ispitivanja. Alternativne terapije nisu dovoljno testirane da bi se mogla garantovati njihova sigurnost ili efikasnost. Korišćenje samo alternativnih tretmana za rak može imati ozbiljne zdravstvene posljedice i zato je veoma važno da ništa ne radite na svoju ruku. Prije nego što pokušate, razgovarajte sa zdravstvenim timom o alternativnoj terapiji.

Neželjeni efekti tretmana

Neki tretmani raka uzrokuju neželjene efekte, kao što su umor, gubitak kose ili mučnina i teško je predvidjeti koje neželjene efekte - ako postoje - može dijete imati. Neželjeni efekti se često mogu dobro kontrolisati ili se čak mogu spriječiti. Ako vas brine neki neželjeni efekat, razgovarajte sa zdravstvenim timom svog djeteta i postavite pitanja. Oni vam mogu reći koje neželjene efekte treba odmah prijaviti a koji mogu da sačekaju do vaše sledeće posjete. Ako primjetite bilo kakve neželjene efekte ili simptome koje niste očekivali, razgovarajte sa ljekarom što je prije moguće. On će vam pomoći da dijete dobije njegu a vi informacije koje su vam potrebne.



6. Period nakon liječenja

Neposredna njega pomaže djetetu i njegovom zdravstvenom timu da prati napredak i oporavak od liječenja. Nakon završenog liječenja trebalo bi da prijavite ukoliko vaše dijete bude imalo nove simptome ili simptome koji ne nestaju, bez čekanja na sledeću zakazanu posjetu.

Kraj liječenja raka može dovesti do pomiješanih emocija. Vaše dijete bi moglo da se raduje povratku u normalne svakodnevne aktivnosti, ali moglo bi i da se osjeća zbunjeno . Ako ste zabrinuti razgovarajte sa zdravstvenim timom jer vam oni mogu pomoći u ovom prelaznom periodu.



Rehabilitacija

Rehabilitacija je veoma važna poslije operacije, amputacije ili hemioterapije. Ubrzo nakon operacije, fizioterapeut će djetetu odrediti vježbe. Oni takođe mogu planirati program vježbanja koji će mu pomoći u kretanju i izbegavanju nakupljanja tečnosti u udu (limfedem). Možete takođe naučiti dijete kako se prilagoditi vještačkom udu (protezi).

Samopoštovanje, slika tijela i seksualnost

Prirodno je biti zabrinut zbog posledica koje rak kostiju donosi. Dijete može biti zabrinuto kako njegovo tijelo izgleda poslije liječenja, tako da mu može pomoći da razgovara o svojim osjećanjima sa nekim kome vjeruje. Doktor vas takođe može uputiti kod specijalista i savjetnika koji vam mogu pomoći u vezi sa emocionalnim neželjenim efektima liječenja raka kostiju.



O izdavaču

Udruženje roditelja djece oboljele od dječjeg kancera „Fenix Crna Gora“ je nevladino neprofitno udruženje sa misijom pomoći i podrške djeci i roditeljima iz Crne Gore.

Osnovni ciljevi udruženja su:

- Informisanje, savjetovanje i podrška svim porodicama čija se djeca liječe od malignih bolesti
- Umrežavanje sa lokalnim, regionalnim i međunarodnim udruženjima koja pomažu djeci i porodicama u bolnicama
- Pomoć djeci i roditeljima u korišćenju zakonskih prava i obaveza
- Pružanje finansijske pomoći roditeljima djece oboljele od raka
- Unapređenje sistema zdravstvene i socijalne zaštite djece oboljele od raka

„Fenix Crna Gora“ formalno je registrovano kao udruženje 2013. godine od kada kontinuirano radi na unapređenju zdravstvene zaštite djece sa kancerom u Crnoj Gori.



Izradu ove brošure je finansijski podržao Crnogorski Telekom u sklopu projekta „Razvoj podrške razvija nadu“



Ova brošura je urađena na osnovu informacija dobijenih od CCI-
Childhood Cancer International

NAPOMENA: Brošura nema namjenu, niti može zamijeniti lične konsultacije sa zdravstvenim timom i doktorom onkologom. Udruženje „Fenix Crna Gora“ ne snosi odgovornost ukoliko dođe do nerazumijevanja podataka iznesenih u tekstu.